

107. Győr, 81. sz. főút

(Győr-Moson-Sopron megye) R, Kú, I

2002. április 25. és július 10. között a 81. számú főút új nyomvonalának terepszemléje alapján négy olyan területet jelöltünk ki, amelyen régészeti jelenségek előke-rülése volt várható. A többi területen a humuszolás és az építkezés ütemében végeztünk megfigyeléseket.

Az 1. munkahelyen (79,450–79,510 km-szelvény) őskori (M. Egry Ildikó szakvéleménye szerint rézkori) település szélének néhány objektumát (köztük egy kutat) tártunk fel. A település magja területünktől K-re, a domboldalon lehetett. Az őskori objektumok betöltése sárgás, világos színű, a kútban 210 (a felszíntől 280) cm mélységben értük el a talajvíz szintjét, faszerkezetnek nem maradt nyoma, korát a betöltésben talált táltörredékek igazolják. Újkori tanyahely gödreit is kibontottuk.

A 2. munkahelyen (79,800–79,850 km-szelvény) az észlelt objektumok túlnyomó többsége az újkori gyümölcsös fáinak ásott gödör volt, néhány ismeretlen korú egyéb beásást is regisztráltunk.

A 3. munkahelyen (80,140–80,260 km-szelvény) egyelőre ismeretlen korú település nyomai kerültek elő – a felszínen talált kora újkori edénytörredékek a humusz alatt már nem jelentkeztek. A jelenségek: árkok, velük párhuzamos cölöpsorok és bizonytalan rendeltetésű gödrök, amelyek között állatjáratok és egyéb, nem emberi tevékenységből eredő elszíneződések is voltak. Az objektumok betöltése világos, sárgás, homokos, őskori jellegű. A cölöpsorok által jelzett építmény (építmények) a 80,230–80,250 km-szelvény között található.

Ezekhez kapcsolódik a 4. munkahely (80,250–80,500 km-szelvény) legdélebbi részén talált keresztirányú határoló árok, amely párhuzamos a 3. munkahely cölöpsoraival, összetartozásuk bizonyosra vehető.

TOMKA PÉTER

108. Győr, Győrszentiván, Váci Mihály utca

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró, Kö

Az Ipari parkkal szemben, az utca É-i oldalán lévő szántóföldön egy légi felvétel szerint római katonai tábor van. A tábor Ny-i szélén egy É-D irányú csatorna, illetve csővezeték halad, amely metszi a szántóföldet É-ről határoló kerékpárutat.

A terepbejárásán a katonai tábor sáncának és árká-nak a nyomvonalát nem lehetett megállapítani, de a felszínen talált római kerámia: rheinzaberni metszett díszű terra sigillata, hombártörredékek, szürke behúzott peremű tál vagy tányér, rädchenes vörös festésű edénytörredékek római településre utalnak, amelynek kora a 2–3. századra keltezhető. Előkerült néhány középkor-gyanús cserép is. A katonai tábor továbbra is csak a légi felvétel alapján látszik biztosnak.

A terepbejárásán részt vett Szőnyi Eszter és Tomka Péter is. Az összegyűjtött leletek a Xantus János Mú-

zeumba kerültek, meghatározásukat Szőnyi Eszter végezte el.

VISY ZSOLT

109. Gyugy, római katolikus templom

(Somogy megye) Kö, Kú

A templom régészeti, műemléki kutatására 1999–2002-ben került sor. A kutatás során bizonyítást nyert, hogy a templomnak öt középkori és két kora újkori periódusa van.

A templom hajóját megközelítően középtájon egy falelválás osztja két részre. A falelválástól keletre eső hajó D-i falán egy félköríves záródású bélletes kaput tártunk fel. A kapunak csak tagozott íve maradt meg eredeti állapotban, amelyet vörös, lila, és zöld festéssel díszítettek. A kapu lábuzatán azonban levésték az idomtégglákat, amikor egy szélesebb fatokos ajtót helyeztek itt el. A falkutatás, illetve a köpenyezés eltávolítása után láthatóvá vált a timpanonos lezárású kapurizalit.

A román kori hajónak két félköríves záródású bélletes ablaka volt a kaputól K-re eső falszakaszon. Az ablakokat erősen roncsolták a kései „külsőfüles” félköríves záródású ablakok. A két ablak azonban megőrzött annyi középkori részletet, hogy az ablakokat hitelesen lehetett helyreállítani.

A korai román kori templom szentélyét ismeretlen okok miatt elbontották; a korai szentélynek nem találtak nyomát, így feltehetően a régi alapokon, változatlan formában építették azt újjá.

A harmadik építési periódusban bővítették a templom hajóját Ny-i irányban. A bővítmény sarkait két-két támpillér erősíti, D-i falán pedig három gótikus ablak világította meg a templom Ny-i felét. A kifelé, befelé egyaránt tölcésesen bővülő ablakok enyhe csúcsívben záródtak. A gótikus ablakokat is a román koriakkal egyező módon alakították át a 18. században.

A IV. építési periódusban a román kori hajóhoz egy kőalapozású sekrestyét építettek. A sekrestye utólagosan bevéselt boltozatát és nyeregtetejének lenyomatát is megtaláltuk a hajó É-i falán.

Az utolsó – ötödik – építési periódusban épült fel a Ny-i homlokzat előtt a saroktámpilléres torony, ennek a sekrestyéhez hasonlóan csak alapozását tudtuk feltárni.

A templom belső kutatása során egy utólagos kialakítású, fából készült karzatot tártunk fel. A karzat gerendafészkeit a hajó gótikus bővítményének teljes hosszában megtaláltuk.

A hódoltság végén leégett a templom, ezt bizonyította egyrészt a falakon szinte mindenütt megtalálható korom és égésnyomok. A régészet mellett az írott források is, még 1732-ben romos kőegyházként említik a gyugyi templomot. Ezt követően indulhatott meg a helyreállítás, mivel már 1733-ban zsindeleteteje volt a templomnak. Feltehetően ekkor bontották némileg vissza a